

web tasarım›

Aycan Gönenç

info@aycangonenc.com

www. aycangonenc.com

Web tasarımında ölçüler

öğrenmeye işin ortası ya da sonundan değil, başından başlamanız gerekir.

Önemli not: Eğer "Web sayfam sadece IE6.0 ile, Windows'ta ve 800 x 600 çözünürlükte düzgün görünsün yeter" diyorsanız o zaman bu yazıyı okumayınız. Ancak belirtmeliyim ki, bunun "Ben loş ışıkta, profilden ve sadece sabahları çok yakışıklıyım" demekten fazla bir farkı yok.

Klasik grafik tasarımından Web tasarımına geçiş yapmak isteyenlerin karşlarına çıkan ilk sorun, alışmış oldukları standartların Web için geçerli olmamasıdır! Bu aşamada şunu özellikle ve altını çizerek vurgulamak istiyorum... Web tasarımı içerdiği tüm öğelerle bir bütündür; yani gözleri görmeyen birisinin bir fiili dokunarak tarif etmesi gibi Web tasarımını oluşturan bir ya da birkaç öğeyi iyice öğrenip gerisini boş vererek sağlıklı Web tasarımı yapmak imkansızdır. Bu öğelerin çokluğu ve detayları ilk bakışta göz korkutmakla birlikte, Web tasarımının asıl keyfi de burada gizlidir... her gün, sürekli öğrenirsiniz ve öğrenmeye işin ortası ya da sonundan değil, başından başlamanız gerekir, çünkü bu öğelerin hepsi birbiriyle bağlantılıdır.

Şimdi bu yazıda işte Web tasarımının en başına dönüyoruz! Çok güzel tasarımlar, banner'lar, rolloverlar yapabilirsiniz, ama öncelikle bu tasarımı "çizeceğiniz" Web'deki "kağıdın" ölçüsünü biliyor olmamız gerekir.

Bir dergi ya da broşür tasarımı yaparken, çalışmanızda kağıt boyutlarının ne olması gerektiği, hangi puntoda font kullanacağınız bellidir. Size sunulmuş standart seçeneklerle hazırladığınız çalışma; örneğin A4 boyutunda bir kağıda basılı 18 punto başlık ve 12 punto yazılarla hazırladığınız bir broşür dünyanın her yerinde aynı şekilde görülür.

İnsanlar hazırladığımız Web sayfalarını farklı işletim sistemlerine sahip bilgisayarlarla ve farklı özelliklere sahip Web tarayıcılarını kullanarak izliyorlar. Ve ma-

alesef her Web tarayıcısı sayfaları görüntülerken bir standartta birleşmeyip, "kendi kafasına göre takıldığı" için Web sayfalarımızı yapmadan önce bazı püf noktalarını bilmemiz gerekiyor. Bu noktaları bilmeden yaptığımız bir sayfa, biz sayfayı kendi bilgisayarımızın şartlarında görerek yaptığımız için bize çok güzel görünecektir, ama başka birisi için görünen şey vahim olabilir!

Evet, şimdi tasarıma başlamadan önce şunlara yanıt bulmamız gerekiyor:

1. Çalışma alanımızı nasıl seçeceğiz?
2. Kullandığımız yazı boyutları ne olacak?
3. Kullandığımız form elementlerinin ölçüleri ne olacak?

Çalışma alanımız

A4 kağıtta çalışma alanınız bellidir. Web'de ise bu çalışma alanı enine ve boyuna doğru sınırsızdır; yani 5 metre eninde bir sayfa yaparsanız, tarayıcınız bunu sağa ve sola doğru kaydırarak görüntüler. Ama tabii ki bu istenilen bir durum değildir.

Bu noktada tasarımımızın her koşulda düzgün görünmesi için sınırları bizim belirlememiz gerekir.

Kuralı 1: Ziyaretçileriniz sayfanızın solundan sağına doğru tümünü görüntülemek için tarayıcının yatay kaydırma çubuğunu kullanmak zorunda kalmamalı.

Kuralı 2: 800 x 600 çözünürlükte harika görünen siteniz, 1024 x 768 çözünürlükte ekranın sol üst köşesine yapışıp kalmamalı, etrafında çirkin beyaz boşluklar bırakmamalı.

Çalışma alanımızı belirleyelim

Kendimize ilk sormamız gereken, sayfamızı hangi çözünürlük ayarına göre tasarlayacağımızdır. Özellikle laptopların yaygınlaşması ile artık insanların büyük bir çoğunluğu 1024 x 768 ekran çözünürlüğünü tercih etmekle birlikte, yine de hala 800 x 600 çözünürlük

kullanıcıların sayısı az değildir. 640 x 480 gibi düşük çözünürlükleri ise artık neredeyse kimse kullanmıyor. Sayfanızı 800 x 600'e ya da 1024 x 768'e göre yapmak tabii ki sizin bileceğiniz iş. Ancak benim tavsiyem, sayfanızın 800 x 600 çözünürlükte düzgün görünmesini sağlayacak, ancak aynı zamanda 1024 x 768 çözünürlükte de güzelliğini koruyacak bir "orta yol" seçmeniz. Bu seçim, sayfanızı geniş kitlelerin aynı güzellikte izleyebilmesini sağlayacaktır.

Bunu yapabilmemiz için farklı işletim sistemleri ve farklı tarayıcıların özelliklerini bilmeniz gerekecektir. Örneğin, Windows işletim sisteminde ekranın en altında boydan boya uzanan çubuk, sayfanızın görüntü alanından çıkmaktadır. Bu da Macintosh ile tasarladığınız bir sayfanın giriş sayfasının altında görünmesini istediğiniz logoyu, müşterinizin PC'sinde ilk bakışta görememesi demektir! Aynı şekilde, tarayıcıların kaydırma çubuklarının en olarak ölçüleri de farklıdır.

800 x 600 çözünürlük için

Windows İşletim Sistemi

	En (Kaydırma çubuğu varken)	Boy
IE 5.x	780	410
IE 6.0	780	413
N4.x	780	422
N6.x	776	446

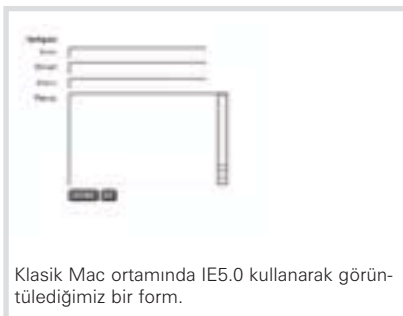
Macintosh Klasik

IE 4.5	744	446
IE 5.x	748	439
N4.7	768	437
N6.2	763	464

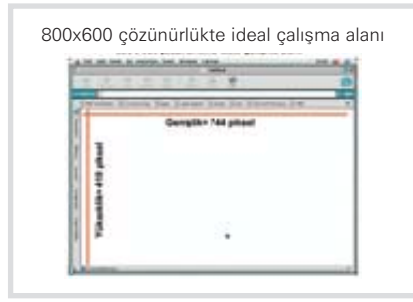
Mac OS X

IE5.x	748	436
N6.2	769	463

800 x 600 çözünürlükte farklı tarayıcı ve işletim sistemlerine göre sayfanın görüntülenen bölümü, piksel cinsinden şöyledir (Bu tabloyu aradaki farkları net olarak görmemiz için veriyorum, aynı tabloyu 1024 x 768 çözünürlük için de yaparak yazıyı uzatmak istemedim): Yukarıdaki tabloya baktığımızda, 800 x 600 çözünürlükte en ve boy olarak ekrana tam olarak sığmasını istediğimiz bir ta-

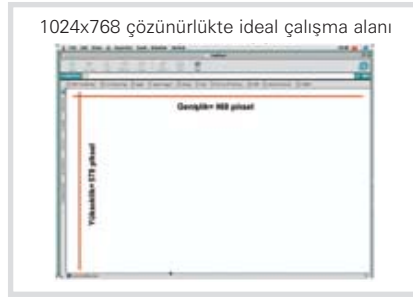

Klasik Mac ortamında IE5.0 kullanarak görüntülediğimiz bir form.

sayrının aşağıdaki ölçüler içinde olması gerekiyor.

Önerilen en güvenli ölçü: 744 en x 410 boy, hem Windows, hem de Mac'te tam görüntü için: 748 en x 410 boy, sadece Windows'ta tam görüntü için: 776 en x 410 boy

"Yok ben sadece 1024 x 768 çözünürlükte görüntülenecek bir sayfa yapmak istiyorum" dersiniz. O zaman seçmeniz gereken çalışma alanları şöyle olmalıdır: Önerilen en güvenli ölçü: 968 en x 578 boy, hem Windows, hem de Mac'te tam görüntü için: 972 en x 578 boy, Sadece Windowsta tam görüntü için: 1000 en x 578 boy.

Tabii ki çözünürlüğe ve pencere boyutuna göre enlemesine açılıp kapanan esnek tablolarla görüntü sorununu bir derecede halletmek mümkün. Ancak bu sorunu tam anlamıyla çözmemiz. Sayfanızın grafik tasarımında yine de yukarıda verilen ölçüleri göz önüne almanız lazım.

Püf noktası: Dreamweaver ile çalışırken sayfanın alt sağ köşesinde sayfa ölçüsünü gösteren bir menü vardır. Bu menü farklı çözünürlüklere göre çalışabileceğiniz maksimum alan ölçüsünü gösterir (Örneğin 760 x 420 (800 x 600 maximized) gibi). Bu menüden ölçüyü değiştirdiğinizde Dreamweaver penceresi enlemesine ve boydan boyuna açılıp kapanarak size sayfanızın

Aynı formun yine Mac'te ama bu sefer Netscape 6.0'daki görüntüsü.

farklı çözünürlükte nasıl görüntüleneceğini gösterir. Unutmamanız gereken şey, Dreamweaver'ın size çalışabileceğiniz "İdeal alanı" değil "Maksimum alanı" gösteriyor olmasıdır. Yani yukarıda verdiğimiz değerler yine de daha güvenlidir.

Yazı boyutlarına nasıl karar vereceğiz?

Şimdi gelelim sayfamızda kullanacağımız yazı boyutlarını seçmeye...

Yine bizi bazı bilinmeyenler bekliyor. Keşke broşür hazırlarken olduğu gibi, 11 punto Arial her yerde aynı görünseydi; Ama kazın ayağı öyle değil.

Şimdi tarayıcılardaki duruma bir bakalım isterseniz;

Diyelim ki Dreamweaver içinden yazılarınıza HTML ölçüsü olarak 1 değerini verdiniz (). Bu yazı, Windows işletim sisteminde, tarayıcı olarak IE 6 kullandığınızda CSS kullanarak piksel cinsinden 10 px olarak belirlediğiniz bir yazı ile aynı görünecektir (font size: 10 px), ama bu yazıyı Yine Windows'ta Netscape 4.x kullanan birisi yazıyı 11 piksel olarak görecektir! Ama yine de fontlarda durum, çalışma alanında olduğu kadar karışık değil. Genelde CSS kullanarak piksel cinsinden font büyüklüklerini seçtiğinizde font boyutları her tarayıcıda hemen hemen aynı olacaktır. Alternatif çözüm olarak, javascript kullanarak Web sayfasının hangi tarayıcının kullanıldığını tespit ederek, kullanılan tarayıcıya göre farklı yazılmış CSS'ler kullanmasını sağlayabilirsiniz. Ancak işin en kolayını, sayfayı yaptıktan sonra birkaç farklı bilgisayar ve tarayıcıda kontrol etmektir.

Form elementleri

Yani sayfalarımızda kullandığımız textarea, button, input, radio button gibi elementler. Bunlar hem şekil, hem tipografi, hem de boyut olarak, farklı tarayıcılarda farklı sonuçlar verir.

Şekil farklılıkları

Form elementleri farklı tarayıcılarda farklı şekillerde görünür.

Aşağıda bir iki örnek veriyorum:

Açılır menüler, yazı alanları gibi form ele-

Ve bu formun PC, Windows98, IE5.0 ile görüntüsü.

mentlerinin farklı ortamlarda farklı görün-
düğünü göz önünde bulundurmalıyız.

İşte size bir örnek : Formumuzda bir yazı alanı "text input field" olduğunu ve buna genişlik olarak 20 değerini verdiğimizizi düşünelim. Bu yazı alanının farklı tarayıcı ve platformlara göre alacağı genişlik (piksel cinsinden) değerleri şöyle olacaktır.

IE 6.0 Windows	152 px
N 6.x Windows	153 px
N 4.x Windows	169 px
IE 5.x Mac	108 px
IE4.x Mac	123 px
N 6.2 Mac	144 px
N6.2 MacOSX	144 px

Yukarıdaki örneklerde özellikle Mac ve Windows görüntülerindeki farka dikkatimizi çekerim! Bunlara dikkat etmeden sayfaya koyacağınız bir input field, size güzel görünürken başka birisinin bilgisayarında yaptığınız sayfayı darmadağın edebilir. Yukarıda "input field" için verdiğim örnek, diğer form elementleri içinde geçerli tabii ki. İsterseniz şimdi de açılır menülerde "drop down menu" durum nedir bir bakalım.

Açılır menüleri birbirlerine kıyasla farklı tarayıcılar şöyle gösteriyor.

	Genişlik (yazılara göre değişiyor)	Yükseklik
IE 6.0 Windows	dar	21
N 6.x Windows	dar	22
N 4.x Windows	dar	21
IE 5.x Mac	orta	20
IE4.x Mac	orta	18
N 6.2 Mac	orta	21
N6.2 Mac OSX	orta	20
N6.0 Mac	çok geniş	19

Peki ne yapacağız? Form elementleri ile çalışırken, yine yaptığımız çalışmayı farklı farklı tarayıcılarda test etmemiz en sağlıklı yol. Kısa yol olarak şöyle de düşünebiliriz. Genelde Netscape, form elementlerini olduğundan daha geniş gösteriyor. Çok sağlam bir düşünce olmamakla birlikte, çalışmamızı Netscape (Hem Mac hem Windows ortamını atlamayın ikisinde de bakın) ile test ettiğimizde form düzgün görünüyorsa, diğer tarayıcılarda da düzgün görüneceğini düşünmek mümkün.

Form elementleri ve CSS

Formlara CSS ile stil uygulamak da form elementlerini kontrol etmek için bir yol tabii ki. Ancak bunun sakıncası, her tarayıcının formlara uygulanan stilleri tanımaması!

Günlerinizin enine ve boyuna tüm pikselleriyle güzel geçmesi dileği ile! **ML**